

Drang nach Eldorado aneb Kapitola z dějin evropské migrace

litterate.cz/drang-nach-eldorado-aneb-kapitola-z-dejin-evropske-migrace

Old Shooterhand

8 července, 2023

(Old Shooterhandovo literární okénko)

OLD SHOOTTERHAND pravil: „Tyvole, historia magistra vitae!“

Old Shooterhand byl děsnej knihomol. A dával to na odiv při každý možný příležitosti. Někdo ho za to obdivoval, jiný tím iritoval, ale tak už to chodí. Není člověk ten, co by se zavděčil všem, jak známo.

Seděli jsme zase v hospodě a zrovna dokoukali na Borhyovou (byla to jen taková metafora nebo spíš synonymum – tak se v našem žargonu říkalo zprávám na Nově). Lucie ale dnes nebyla, zato záběry z nepokojů ve Francii vyvolaly divokou diskuzi a všichni okamžitě přešli na funkci „odborníci na migraci“. Old Shooterhand chvíli jen tak poslouchal, popíjel svého „Hrabala“ a pak do toho vpadnul.

„S migrací byly problémy vždycky, měli je Římané s Vandalama, ale třeba taky Indiáni s Evropanama. Zrovna včera jsem vo tom čet’,“ prohlásil klidně.

Jeho slova ovšem zanikla v bouřlivé debatě odborníků kolem stolu.

„Co? Kde?“ zajímal jsem se jako jedinej.

„Vod Stefana Zweiga o objevení Tichýho oceánu Vascem Nunezem de Balboou,“ vysvětloval Shooterhand jen mně. Ostatní se dál nerušeně hádali a překřikovali v odborný disputaci.

„Jestli chceš, stav se u mě zejtra, dám ti to přečíst, je tam takovej hodně poučnej úvod, jaký problémy měli v XVI. století původní obyvatelé, ale i tehdejší králův místodržící na Hispaniole, dneska Haiti a Dominikánský republice. Fakt zajímavý.“

„Oukej,“ souhlasil jsem. „Zítra na sedmou se stavím na pívko a kus řeči. Totiž četby,“ upřesnil jsem.

Druhej den navečer jsem dorazil na Shooterhandův ranč, jak bylo domluveno. Na stole stály dva vzorně připravený püllitry a vedle mýho (tedy na mým „štamgastským“ místě) ležela útlá knížečka „Hvězdné hodiny lidstva“ od Stefana Zweiga. Old Shooterhand přinesl z ledničky v klubovně dva lahváče a zatímco je otevíral, držel literární přednášku.

„Stefan Zweig byl původem de facto Čech, totiž Moravák – byl z moravský židovský rodiny, která se odstěhovala do Vídně, kde se Zweig narodil. Vystudoval germanistiku a filozofii a kámošil se

osobně se Sigmundem Freudem. O něm ostatně taky částečně napsal román Léčení duchem, ale to s tímhle nesouvisí,“ postavil přede mě otevřeného lahváče. „V roce 1938 musel samozřejmě emigrovat z Německa. Nejdřív do Anglie, pak do Brazílie. Jeho knihy taky házeli náckové do vater na Opernplatzu.

Hvězdný hodiny lidstva jsou moje oblíbená sbírka povídek – já teda povídky všeobecně radši než dlouhý velký plochy. Třeba takovej Čapek, Čechov, Poe nebo Bradbury...“ zasníl se při zmínce svých oblíbených autorů, „ale to je asi věc osobního vkusu.“

Popadnul jsem lahváče a začal si nalejvat. Old Shooterhand si nalil taky a přitom pokračoval:

„Úvod kapitoly, kterej mě zaujal, je expozicí historický situace kolem tehdejší ekonomický migrace do Novýho světa, kam se vydali Evropani za vidinou Eldoráda. Kolumbus po návratu z první výpravy totiž vypustil takovou dezinformaci, že je tam zlato všude pod zemí a dá se nakopat jen tak rejčem a lopatou. Balboův příběh objevení Tichýho oceánu začíná až na konci úryvku naloděním na Enciscovu loď,“ Old Shooterhand otevřel knihu na straně 8 a zapíchnul ukazováček na horní řádek. „Čti vocaď do půlky další stránky.“

...a ted' už nepotřebuje Kolumbus verbíře a trubače, aby s bídou sehnal mužstvo dohromady. Zvěst, že byl objeven nový Ofir, kde můžeš zlato sbírat holýma rukama, poblázní celé Španělsko. Po stovkách po tisících proudí lidé, aby se vydali k zemi zlata, k Eldorádu.

Ale jaký kalný proud to žene lačná touha z měst, vesnic i samot! Nehlásí se jen počestní šlechtici, kteří si chtějí důkladně pozlatit svůj erb, bludní dobrodruzi a stateční vojáci, do Palosu a do Cádizu proudí všechen kal a všechna špína Španělska. Zloději s vypáleným znamením, pobudové a zbojnící, hledající v zemi zlata výnosné zaměstnání, dlužníci, kteří chtějí upláchnout věřitelům, manželé, kteří chtějí utéci hašteřivým ženám, všichni ti desperáti a pochybné

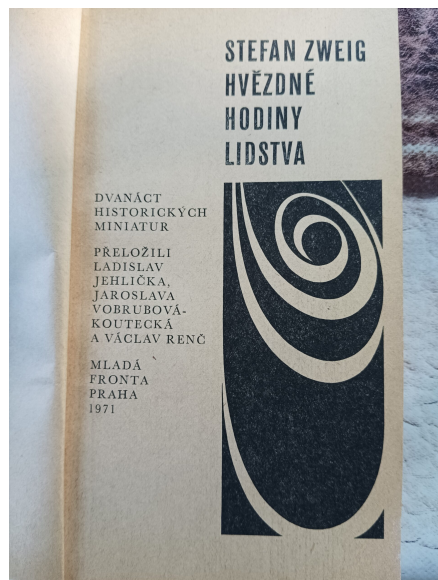
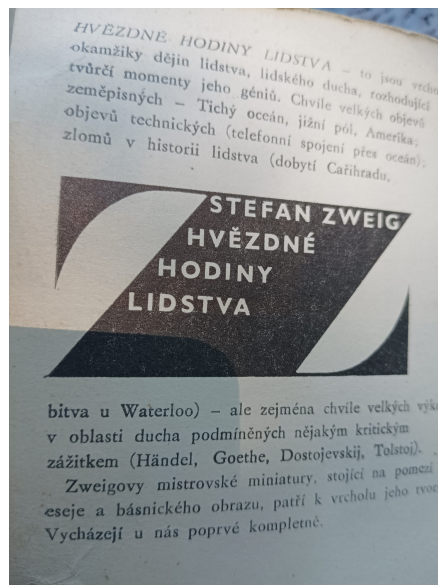
živly, lidé s vypáleným znamením a lidé hledání dráby a biřící hlásí se k loďstvu, ze všech koutů země seběhla sběr ztroskotaných existencí, pevně rozhodnutých, že teďka zbohatnou hop nebo trop, a proto ochotných ke každému násilí a ke každému zločinu. Tak bláznivě vnukli jeden druhému Kolumbovo blouznění, že v oněch zemích stačí jen zabořit rýč do země a už se na vás smějí kupy zlata, že si zámožnější z vystěhovalců berou s sebou dokonce i sluhy a mezky, aby mohli drahocenný kov odvážet v celých hromadách. Komu se nepoštěstí, že byl přijat do královské výpravy, hledá si jinou cestu. Aniž se starají o královo povolení, strojí odvážní dobrodruzi lodě na vlastní pěst, jen aby už byli na druhé straně a rvali se o zlato, zlato, zlato. Jedním rázem se Španělsko zbaví nepokojných žvlů a nebezpečné chátry. Guvernér Española (pozdější San Dominga nebo Haiti) patří s úděsem, jak mu tihle nezvaní hosté zaplavují svěřený ostrov. Rok od roku přivázejí koráby nový náklad a vždycky divočejší obličej a nespoutanější tovaryše. Ale stejně hořce se zklamali i vetřelci, zlato tady neleží na silnicích a z nebohých domorodců, na něž se vrhli jako divá zvěř, nevymáčknou už ani zrníčko. Tak se potloukají a lumpačí ty lupičské hordy po kraji, postrach chudáků Indiánů a postrach guvernéra. Marně se z nich snaží nadělat usedlíky, marně jim přikazuje půdu, přiděluje dobytek a v bohaté míře dokonce i lidský dobytek, každému otrokáři totiž šedesát, sedmdesát domorodců. Ale ani vznešení hidalgové, ani někdejší tuláci nemají pražádný smysl pro život farmářů. Nepřišli sem přece proto, aby sklízeli pšenici a pěstovali dobytek. Než by se starali o setbu a sklizeň, raději trýzní ubohé Indiány – za několik málo let vyhladí všechno obyvatelstvo ostrova – nebo vysedávají po putykách. Zakrátko je většina z nich na tom tak, že po svých pozemcích a chalupách musili prodat i klobouk a plášť a poslední košili a všelijakým kupcům a lichvářům jsou zadluženi až po krk.

Všechny ty ztroskotané existence na Española uvítají proto jako spásu z nebe, že jeden z vážených mužů ostrova, učený jako právník, bakalář Martin Fernández de Enciso vystrojí léta Páně 1510

lod', aby novým mužstvem přispěl na pomoc své kolonii na pevnině...

Stefan Zweig – Útěk do nesmrtelnosti. Objevení Tichého oceánu 1513.

(Hvězdné hodiny lidstva, Edice Kapka 1971 – Sternstunden der Menschheit, 1927)

Dočetl jsem, odložil knihu a chvíli beze slov tupě zíral před sebe.

„To je, vid'?“ vyrušil mě ze zamyšlení Old Shooterhand. Mlčky jsem přikývnul a napil se, abych polknul to sucho v krku.

„Se nedivím, že náckové pálili jeho knihy,“ zauvažoval jsem. „Vždyť měli v plánu migraci na Východ...“

„Jo, Drang nach Osten,“ souhlasil se mnou Old Shooterhand. „A navíc tam je třeba jedna kapitola věnovaná Dostojevským, L.N. Tolstýmu a poslední „Zaplombovaný vlak“ je o cestě Lenina do Ruska v roce 1917. Byl to už tenkrát jasnej prouskej šváb!“

„To byl teda hustej literární dezolát. Ten věděl, jak na sebe poštvat vrchnost,“ řekl jsem s ironickým obdivem.

Old Shooterhand se zachechtal „Tyvole, i dneska by ho měli zakázat!“

„Tak s tímhle by ses včera v hospodě u těch našich odborníků nechyt,“ zamyslel jsem se.

Old Shooterhand se uchechtнул. „To asi fakt ne, to máš recht. Voni by to stejně nečetli.“

„Nečetli, páč to nepotřebujou. Jsou přece odborníci,“ zasměčoval jsem.

Old Shooterhand se rovněž pousmál, pak pozvednul svůj půllitr směrem ke mně k přípitku a zvolal: „Darmok, vole! Darmok a Jallad!“

„Na Tanagře!“ dokončil jsem náš spikleneckej bojovej pokřik a přituknul si s ním.

Zase jsem ho nesnášel. On mě vždycky dokázal spolehlivě rozhodit a znejistět v tomhle našem zašmodrchaným světě.

Stefan Zweig

https://cs.wikipedia.org/wiki/Stefan_Zweig

Vasco Nunez de Balboa

https://cs.wikipedia.org/wiki/Vasco_N%C3%BA%C3%B1ez_de_Balboa

Hispaniola

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Hispaniola>

Pálení knih nacisty 1933

https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1len%C3%AD_knih_nacisty

Pokud vás zajímají další Old Shooterhandovy originální, vždy satirické, nekorektní a trochu potřeštěné teorie na svět kolem nás (Desatero podle Old Shooterhanda, Koloběh hovna v přírodě, Kšeft über Alles, Gríndýl über Alles, Nekonečno + Bůh a kobliha atd.), najdete je v knize Majn Kochbuch s předmluvou Svět podle Old Shooterhanda a Základy Agroanarchie. Právě vyšlo druhé vydání. Více informací, včetně ukázek, najdete zde:
<https://shop.tichadohoda.cz/majn-kochbuch/>